

Samling har vist sig en Mulighed for, at Folketinget kunde opnaa Ting, som det sætter Pris paa, og som for det har større Betydning maaste end det at faa indført Eksamenstkommisjoner og det at faa nogle færre faste Professorater ved Universitetet. Jeg sigter hermed til, at der i denne Samling har vist sig en Udsigt til, at Folketinget kan opnaa det Ønske, det længe har haft, om at faa støttet den Undervisning, der her i Landet bæres af Folkehøjskolerne og Landbrugsskolerne. Det er jo saaledes, at i tidligere Tid har man væsentlig lagt Vægt paa at uddanne Embedsmænd for Statens Regning. Dannelsen har væsentligst hørt hjemme i Embedsmændskreje og i de højere Samfundslag, og det er jo, som vi alle vide, overordentlig store Summer, som vi naar efter naar have anvendt paa Uddannelse af Embedsmænd. Ville vi tage, hvad der anvendes til Statens lærde Skoler, hvad der anvendes gennem Sorø Akademi, gennem Universitetet og Kommunitetet til dette Formaal, til Opdragelse af Embedsmænd, saa vil det jo løbe op til mindst en halvanden Million Kroner og rimeligvis ikke lidt derover aarlig. Det kan ogsaa være ganske naturligt, at Staten i tidligere Tid saa godt som ubelukkende har lagt Vægten paa at uddanne Embedsstanden her i Landet, navnlig var det ganske naturligt i den ene-vældige Tid, da det var Embedsstanden, der for en stor Del maatte være Bærer af det offentlige Liv. Men Tiden har jo forandret sig ikke lidt, og med de ny Tider er der ogsaa kommet ny Krav. Vi have jo i de sidste Menneskealder mere og mere lagt vort offentlige Liv over til Folket selv. Det politiske Liv, det kommunale Liv, er for en stor Del gaaet over fra de egentlige Embedsmænds Ledelse til Befolkningens egen Ledelse, til folkevalgte Tillidsmænds Ledelse, og naar det er Tilfældet, saa trænges der ganske særlig til en saadan Uddannelse for den almindelige menige Befolkning i Landet, at den sættes i Stand til at varetage disse Hverv, som saaledes betros den. Der var jo, da vi fik Friheden, mange, der vare højt betænkelige ved at gaa dertil, uden at Befolkningen blev oplyst bedre, end den var, til, at den kunde varetage sine egne Sager. Men medens en Del nøjedes med blot at kritisere Menigmand og paapege de Fejl, der kunde være, de Mangler, der kunde være hos ham, saa var der andre — og derimellem behøver jeg kun at nævne en Mand som Grundtvig — der havde et aabent Øje for, at naar man gik over til den ny Tid, naar man vilde gennemføre Selvsstyrelsen, maatte man samtidig tage fat paa en Ud-

dannelse, en Opdragelse af Menigmand paa en ganske anden Maade, end man tidligere havde gjort her i Landet, og deraf er jo hele Folkehøjskolebevægelsen udsprungen. Det er ikke gaaet, som det fra først af var Tanken, thi saa havde der jo været en stor Uddannelsesanstalt, sælles for hele Landet, særlig med det Formaal for Øje at uddanne Mennesker til at overtage de borgerlige Tillidshverv. Det var Grundtvigs Tanke, men saaledes gik det jo ikke. Vi vide jo, at det i et Øjeblik saa ud, som om den skulde lykkes, men saa blev hele Bevægelsen staaet til Jorden i 1848 og maatte bane sig Vej paa anden Maade. Jeg tror, det var heldigt, det gik, som det gik. Thi hvis man havde begyndt saaledes i sin Tid, hvis man havde begyndt med en saadan stor Anstalt, vilde det næppe være blevet andet end en dansk Overjættelse af Universitetet. Man havde rimeligvis der baaret sig ad omtrent paa samme Maade som man var vant til ved Undervisningen af voksne Mennesker paa Universitetet, og man vilde derved ikke have naaet at faa den egentlige Almuebefolkning i Tale, idet man vilde have lagt Undervisningen saaledes an, at den ikke havde kunnet følge med. Jeg betragter det derfor som heldigt, at denne Bevægelse blev nødt til at gaa en Omvej, gaa den Vej, at den blev baaren frem af Almuebefolkningen og særlig Bondestanden her i Landet, saaledes at den derved blev nødt til at rette sig efter de Krav, der vare i Befolkningen, at lempe sig efter det Standpunkt, hvorpaa Befolkningen, stod og saaledes at skabe en Form for Undervisning, der kunde bruges over for den almindelige Befolkning her i Landet. Vi vide jo, at hele denne Bevægelse er gaaet stærkt frem, saaledes at efterhaanden som den almindelige Oplysning er stegen, have ogsaa Folkehøjskolerne kunnet arbejde med større Kundskabsmængde og arbejde mere direkte for det Maal, der fra først af var sat dem; og vi vide jo, at de gaa videre og videre i den Retning. Jeg tror ogsaa, at det nu er det almindelige Erkendelse, at det er af overordentlig Betydning for vort Land, at den Ungdom, der forbereder sig til en Embedseksamen, ikke bliver den eneste Del af den voksne Ungdom, der faar en Uddannelses-tid, men at ogsaa den almindelige Befolknings Ungdom bør have en saadan Uddannelse, som man ad denne Vej kan skaffe den. Naar vi ere komne dertil, at man, som det lader til, fra de forskellige Sider i vort Folk erkender denne Undervisning Betydning, erkender den saaledes, at man vil gaa til at ordne og betrygge den i en ganske anden